

Lagutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2027—2030

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2027—2030 (SRR 3/2026 rd): Ärendet har lämnats till lagutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 22.5.2026.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- budgetråd Niina Huotari, finansministeriet
- kanslichef Antti Leinonen, justitieministeriet
- budgetråd Niina Puolusmäki, justitieministeriet
- specialsakkunnig Sari Mutka, Domstolsverket
- riksåklagare Ari-Pekka Koivisto, Åklagarmyndigheten
- generaldirektör Marjo Kurki, Rättstjänstverket
- ekonomidirektör Sanna Appelberg, Rättstjänstverket
- generaldirektör Anna Arola-Järvi, Brottspåföljdsmyndigheten
- riksfogde Veikko Minkinen, Utsökningsverket.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Brottsofferjouren
- Suomen Syyttäjähdistys ry
- Finlands domareförbund rf
- Vankilavirkailijain Liitto VVL ry.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Lagutskottet granskar redogörelsen om planen för de offentliga finanserna 2027—2030 med avseende på justitieministeriets förvaltningsområde. Utskottet fäster allvarlig uppmärksamhet vid det försämrade anslagsläget i slutet av ramperioden och de negativa konsekvenser detta får för rättsvården, personalen inom förvaltningsområdet samt medborgarnas och företagens rättssäkerhet.

Utlåtande LaUU 6/2026 rd

Anslagsläget och de minskade anslagen i slutet av ramperioden

I den redogörelse för rättsvården som blev klar i slutet av förra valperioden utreddes för första gången genomgående rättsvårdens verksamhetsförutsättningar och konstaterades att finansieringen för skötseln av förvaltningsområdets uppgifter inte är tillräcklig. I redogörelsen konstaterades att det krävs en personalökning på omkring 1 200 årsverken fram till 2030 för att trygga verksamhetsförutsättningarna och uppnå rimliga mål för rättsvården (se SRR 13/2022 rd). Detta ansågs förutsätta en permanent höjning av grundfinansieringen med i genomsnitt 75 miljoner euro per år. Syftet med att åtgärda finansieringsunderskottet var att skapa förutsättningar bland annat för att minska antalet icke avgjorda ärenden och förkorta de oskäligt långa behandlingstiderna. Riksdagen förutsatte utifrån lagutskottets betänkande (LaUB 31/2022 rd) att regeringen sörjer för rättsvårdens verksamhetsförutsättningar och vidtar omedelbara åtgärder för att avhjälpa finansieringsunderskottet inom rättsvården utifrån de resursbehov som framförs i redogörelsen (RSk 84/2022 rd).

Utifrån redogörelsen har finansieringen av rättsvården i slutet av förra valperioden och under innevarande valperiod stärkts betydligt genom tilläggsfinansiering. Från och med 2027 uppgår tilläggsanslaget för att trygga rättsvården till 75 miljoner euro. Anslaget riktas särskilt till domstolar, åklagare, verkställighet av straff, utsökning och rättstjänster. Samtidigt har man genom lagstiftning och praktiska åtgärder strävat efter att utveckla och effektivisera rättsvården på det sätt som avses i redogörelsen.

Under den aktuella ramperioden uppgår anslagsnivån inom justitieministeriets förvaltningsområde till cirka 1,3 miljarder euro, inklusive valutgifterna, som varierar från år till år. Anslagen är på en skälig nivå i början av ramperioden, och rambeslutet innehåller anslagsökningar bland annat för att förbättra ställningen för brottsoffer och för ersättningar till privata rättsbiträden.

Resursläget inom justitieministeriets förvaltningsområde försämras dock kraftigt särskilt i slutet av ramperioden, alltså 2029 och 2030. Justitieministeriets förvaltningsområde har fått permanent tilläggsfinansiering i enlighet med redogörelsen för rättsvården och har under valperioden även anvisats tilläggsanvisningar inom ramen för regeringsprogrammet. Samtidigt belastas förvaltningsområdet av redan genomförda och kommande besparingar och produktivitetsnedskärningar på grund av det allvarliga läget inom de offentliga finanserna.

Sparåtgärderna är särskilt utmanande för justitieministeriets förvaltningsområde, även om de till sin omfattning är mer måttfulla än inom den övriga offentliga förvaltningen (se även bl.a. LaUU 1/2025 rd och LaUU 11/2024 rd). Största delen av förvaltningsområdets utgifter består av personalutgifter, vilket leder till att man blir tvungen att minska också dem. Samtidigt har rättsvårdens uppgifter och antalet ärenden enligt erhållen utredning ökat kontinuerligt, samtidigt som ärendena blivit mer komplicerade. Aktörerna inom rättsvården har emellertid nästan ingen möjlighet att genom sina egna beslut och åtgärder begränsa eller prioritera sina uppgifter, eftersom de till största delen hör till statsförvaltningens kärnfunktioner som baserar sig på grundlagen och annan lagstiftning samt på internationella förpliktelser och EU-förpliktelser. Rättsvården är således speciell till sin karaktär. Samtidigt försvagas resursläget av den kraftiga ökningen av kostnaderna för informationssystem, lokaler och andra utgifter, för vilka det inte har

Utlåtande LaUU 6/2026 rd

anvisats någon särskild tilläggsfinansiering. I enlighet med riktlinjerna har det i regel inte heller anvisats tilläggsresurser för nya uppgifter som följer av ändringar i lagstiftningen (se bl.a. LaUU 7/2025 rd).

Laguskottet fäste redan på hösten vid behandlingen av budgetpropositionen för 2026 allvarlig uppmärksamhet vid att anslagen inom justitieministeriets förvaltningsområde bör räckta till bättre än under 2025 (se LaUU 7/2025 rd och även LaUU 8/2025 rd). Situationen försvåras ytterligare till följd av planen för de offentliga finanserna och de nya sparbeslut som ingår i den. På grund av olika sparåtgärder har den tilläggsfinansiering som beviljats på basis av redogörelsen för rättsvården redan minskat med ungefär hälften och kommer att minska ytterligare genom nya sparbeslut i slutet av ramperioden. Med beaktande av det finansieringsunderskott som konstaterats i redogörelsen för rättsvården och det faktum att anslagen för förvaltningsområdet redan långt innan redogörelsen utarbetades har varit otillräckliga (se LaUB 31/2022 rd och de tidigare ställningstaganden som nämns där) är laguskottet mycket oroat över att resurserna minskar avsevärt och i snabb takt.

En betydande försämring av resursläget har negativa konsekvenser för rättsvården och de anställda samt för medborgarnas och företagens rättssäkerhet. Som det konstateras ovan påverkar den skärpta anslagssituationen ofrånkomligen personalutgifterna. Enligt erhållen utredning uppgår behovet av personalminskningar inom domstolsväsendet mot slutet av ramperioden till cirka 400 årsverken och inom Åklagarmyndigheten till cirka 100 årsverken, vilket i praktiken innebär att nedskärningarna drabbar den personal som anställts med tilläggsfinansieringen enligt redogörelsen för rättsvården. Detta medför ineffektivitet och instabilitet i rättsvårdsaktörernas verksamhet, eftersom finansieringsbesluten bör vara långsiktiga och hållbara.

Minskningen av personalen inom rättsvården har i sin tur konsekvenser för behandlingen av ärenden och behandlingstiderna. Till exempel är antalet ärenden som är anhängiga vid domstolsväsendet och de genomsnittliga behandlingstiderna enligt utredning fortfarande höga, ärendebalansen har varit stor länge och anhopningen av ärenden har ännu inte kunnat avhjälpas trots tilläggsanslaget för att trygga rättsvården. Att personalen minskas i en sådan situation är ytterst problematiskt med tanke på medborgarnas och företagens rättssäkerhet. Utskottet påminner om att de långa behandlingstiderna och rättsprocesserna redan länge har varit ett av Finlands allvarligaste problem när det gäller de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och läget ser inte ut att rättas till.

Laguskottet har vid behandlingen av propositionen om det nationella genomförandet av EU:s migrationspakt betonat vikten av tillräckliga resurser för domstolarna, eftersom det annars finns en risk bland annat för att behandlingstiderna för andra ärendegrupper än de som gäller internationellt skydd förlängs (se LaUU 4/2026 rd).

Det är framför allt i huvudstadsregionen och de stora städerna som ärenden anhopas och behandlingstiderna är långa. Utskottet fäster därför uppmärksamhet vid de regionala skillnaderna i tillgången till rättslig prövning och tillgodoseendet av rättsskyddet, och därmed också i människors upplevelser av rättsstatens funktion och möjligheten till rättslig prövning.

Utlåtande LaUU 6/2026 rd

Utmaningarna med att tillgodose rättssäkerheten gäller också andra områden inom rättsvården. Utsökningsverket har till exempel fäst uppmärksamhet vid en betydande ökning i försäljningen av bostäder och fastigheter som tillhör gäldenärer i utsökning, förlängda försäljningstider samt en ökning av antalet vräkningar. Realisering av fastigheter och bostäder samt vräkningar är åtgärder som innebär ett synnerligen långtgående ingrepp i medborgarnas rättigheter. Också Rättstjänstverket har fäst uppmärksamhet vid att köerna blir längre. Exempelvis har antalet huvudmän inom den allmänna intressebevakningen ökat nästan med det dubbla jämfört med redogörelsen för rättsvården. Också antalet ärenden inom den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen har ökat. Åklagarmyndighetens och Brottspåföljdsmyndighetens svåra situation behandlas närmare nedan.

Försämringen av resursläget inom rättsvården och de besparingsåtgärder som riktas mot personalen är problematiska även med tanke på personalens ork och rättsväsendets attraktions- och kvarhållningskraft (se även LaUU 1/2025 rd, LaUU 11/2024 rd, LaUU 14/2023 rd och LaUB 31/2022 rd). Enligt utskottets uppgifter är situationen inom rättsvården svår redan i nuläget. Arbetsbelastningen är på vissa håll redan oskälig, vilket har lett till att personalen är hårt belastad och arbetar på gränsen av sin ork.

Utifrån det som sägs ovan och med hänvisning till ett flertal tidigare ställningstaganden betonar lagutskottet vikten av att säkerställa tillräckliga anslag inom justitieministeriets förvaltningsområde. Anslagen utgör bara cirka en procent av statens årliga budget, vilket innebär att de är mycket små i förhållande till andra förvaltningsområden och att spara in på dem medför inga betydande besparingar för staten. Med dessa anslag finansieras dock rättsstatens kärnfunktioner, det vill säga all verksamhet inom domstolarna, Åklagarmyndigheten, Rättstjänstverket, Brottspåföljdsmyndigheten och Utsökningsverket (se bl.a. LaUU 1/2025 rd, LaUB 31/2022 rd, LaUU 8/2020 rd, LaUU 3/2020 rd, LaUU 5/2019 rd och LaUU 22/2018 rd). Utskottet anser därför att tillgången till rättslig prövning och ett fungerande rättssystem i en rättsstat bör kunna tryggas också i ekonomiskt svåra tider. Att medborgarna och företagen kan lita på rättsvården, tillgodoseendet av rättsskyddet och tillgången till rättslig prövning stärker förtroendet för samhället, vilket också är viktigt för att stödja ekonomisk tillväxt och investeringar (se bl.a. LaUB 31/2022 rd, LaUU 8/2020 rd, LaUU 3/2020 rd, LaUU 5/2019 rd och LaUU 22/2018 rd).

Statsrådet lämnar nästa redogörelse för rättsvården till riksdagen under hösten. Med hänvisning till sitt betänkande om den tidigare redogörelsen för rättsvården och sina tidigare ställningstaganden förutsätter lagutskottet att den andra redogörelsen noggrant tar fasta på genomförandet av de mål och åtgärder som fastställts i den första redogörelsen samt innehåller en bedömning av rättsvårdens verksamhetsförutsättningar och finansierings- och utvecklingsbehov (se LaUB 31/2022 rd och LaUU 7/2025 rd). Utskottet förutsätter att den andra redogörelsen är jämförbar med den första och ger de politiska beslutsfattarna en övergripande lägesbild av rättsvården och dess finansierings- och utvecklingsbehov. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett ställningstagande om detta.

Enligt erhållen utredning har uppnåendet av de mål som ställts upp i den första redogörelsen för rättsvården försvårats inte bara av ovan nämnda sparåtgärder utan också av förändringarna i verksamhetsmiljön, som man inte har kunnat förutse eller beakta vid utarbetandet av

Utlåtande LaUU 6/2026 rd

redogörelsen. Utskottet har särskilt uppmärksammat på det ständigt ökande antalet ärenden inom alla områden inom rättsvården och på att ärendena blivit mer komplicerade. Utskottet anser att det är nödvändigt att analysera också denna utveckling och utreda vilka åtgärder som behöver vidtas.

Rättskedjan

Enligt utskottets uppgifter har polisen tack vare tilläggsanslagen kunnat minska sina ärendebalanser och påskynda förundersökningen. Något motsvarande tillägg har dock inte riktats till andra aktörer som kommer senare i rättskedjan.

Polisens ökade resurser och effektiviseringen av förundersökningen har redan ökat antalet ärenden som kommer till åklagarna för behandling. Samtidigt försvagas Åklagarmyndighetens resursbas av de orsaker som beskrivs ovan. Åklagarmyndigheten bedömer att antalet anhängiga ärenden ökar kraftigt och att behandlingstiderna förlängs. Allt fler ärenden framskrider till domstolen först när åtalsrätten är nära att preskriberas. Det försvagar avsevärt straffprocessens genomslag och medborgarnas förtroende för rättsvården. Anhopningen av ärenden är störst hos Åklagarmyndigheten.

Lagutskottet anser att situationen är problematisk och betonar med hänvisning till sina många tidigare ställningstaganden att hela rättskedjan bör tilldelas tillräckliga och proportionerliga resurser för att straffprocessen ska vara smidig och effektiv och för att det inte ska uppstå flaskhalsar i något skede av processen (se bl.a. LaUU 31/2022 rd, LaUU 7/2025 rd och LaUU 8/2025 rd och de tidigare ställningstaganden som nämns där). Ökningen av resurserna för polisens brottsbekämpning påverkar oundvikligen arbetsmängden och anslagsbehoven för rättsväsendets aktörer. Allokeringen av tilläggsresurser endast till polisen inom inrikesministeriets förvaltningsområde belastar verksamheten i senare skeden av straffprocessen, där aktörerna hör till justitieministeriets förvaltningsområde. Utskottet betonar därför vikten av samarbete mellan olika ministerier och myndigheter vid allokeringen av resurser och verksamhet i de tvärsektorieella handläggningsskedjorna (se LaUU 8/2025 rd) och LaUU 7/2025 rd). Man bör också noggrant följa att finansieringen av rättskedjan är tillräcklig och proportionerlig inom de olika förvaltningsområdena.

För att säkerställa en tillräcklig och proportionerlig finansiering fäster utskottet också uppmärksamhet vid den beräkningsmodell som anger hur mycket varje euro som polisen använder för brottsbekämpning i genomsnitt medför i kostnader för de aktörer i rättskedjan som lyder under justitieministeriets förvaltningsområde. Utskottet anser att beräkningsmodellen – som vid behov också kan revideras – bör användas regelbundet och aktivt vid bedömningen av rättskedjans resursbehov, vid fördelningen av resurser samt vid uppföljningen av hur resurserna används.

Brottspåföljdsmyndigheten

Trots det svåra läget i de offentliga finanserna är anpassningsåtgärderna för Brottspåföljdsmyndighetens del mindre än i genomsnitt, vilket är positivt med tanke på Brottspåföljdsmyndighetens verksamhetsförutsättningar. Brottspåföljdsmyndigheten har också

Utlåtande LaUU 6/2026 rd

anvisats tilläggsfinansiering för extra fängplatser och den personal som behövs för dem, eftersom de skärpta straff som baserar sig på regeringsprogrammet ökar antalet fångar. Situationen är dock utmanande, eftersom antalet fångar redan har ökat kraftigt och antalet väntas fortsätta öka. Det ökar behovet av fängplatser och mer personal också i fortsättningen. Fängelsenätverket, som delvis är i mycket dåligt skick, kommer därför att vara i behov av betydande investeringar under de kommande åren.

Enligt uppgifter från Brottspåföljdsmyndigheten utgör de knappa ekonomiska resurserna och personalresurserna samt det otillräckliga antalet fängplatser en betydande risk för myndighetens verksamhet. Också möjligheterna att ordna missbrukarrehabilitering och stödåtgärder för att förebygga återfall i brott för fångar och personer som avtjänar samhällspåföljd har försvagats på grund av bristen på resurser hos Brottspåföljdsmyndigheten och dess samarbetspartner. Avtjänandet av samhällstjänst försvåras dessutom av att tjänstgöringsplatserna är få.

Laguskottet fäster allvarlig uppmärksamhet vid Brottspåföljdsmyndighetens situation. Överbeläggningen vid fängelserna är stor. Enligt erhållen utredning är beläggningsgraden i häktena på vissa orter till och med 140 procent. En säker nivå anses vara 90 procent. Det finns för få anställda i förhållande till antalet fångar och relationstalet försämras kontinuerligt när personalresurserna inte har kunnat ökas i motsvarande omfattning. Detta inverkar också negativt på möjligheterna att ordna rehabiliterande verksamhet. Laguskottet betonar att Brottspåföljdsmyndigheten måste ha tillräckliga resurser för att man ska kunna säkerställa en trygg verkställighet, personalens ork i arbetet och minskad återfallsbrottslighet. LaUU 7/2025 rd, LaUU 1/2025 rd och LaUU 11/2024 rd).

FÖRSLAG TILL BESLUT

Laguskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan och att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Riksdagen förutsätter att man i den andra redogörelsen för rättsvården som lämnas hösten 2026 noggrant behandlar hur målen och åtgärderna i den första redogörelsen har uppfyllts och genomförts samt bedömer rättsvårdens verksamhetsförutsättningar och finansierings- och utvecklingsbehov. Den andra redogörelsen ska vara jämförbar med den första redogörelsen och ge en sådan övergripande lägesbild av rättsvården och dess finansierings- och utvecklingsbehov som behövs för det politiska beslutsfattandet.

Utlåtande LaUU 6/2026 rd

Helsingfors 20.5.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
vice ordförande Sandra Bergqvist sv
medlem Pekka Aittakumpu saf
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Jessi Jokelainen vänst
medlem Aleks Jäntti saml
medlem Anette Karlsson sd
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Pihla Keto-Huovinen saml
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Mika Riipi cent
medlem Joakim Vigelius saf
medlem Juha Viitala sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.